

PRAVILA DAN UNAPRIJED TRŽIŠTA

Verzija 1.0
28/03/2023
Podgorica, Crna Gora

UVOD

Član 1

- 1) Pravila dan unaprijed tržišta (u daljem tekstu: Pravila) sadrže detaljne odredbe o Nalozima i proračunu cijene na dan unaprijed tržištu.
- 2) Dan unaprijed tržište predviđa mogućnost Trgovanja dan unaprijed na osnovu svih Naloga koje je BELEN primio od Učesnika prije Zatvaranja kapije.
- 3) Nakon Zatvaranja kapije, cjelokupni volumen i primljeni Nalozi se sumiraju i određuje se cijena na način koji je objašnjen u daljem tekstu.
- 4) Transakcije koje proističu iz Naloga uparenih na Elektronskoj platformi automatski i obavezno podliježu procesu Kliringa i poravnanja.

KORISNIČKI NALOZI I PORTFOLIJI TRGOVANJA

Član 2

- 1) Svaki Učesnik dobija po dva (2) Korisnička naloga za pristup Elektronskoj platformi za BELEN-ovo dan unaprijed tržište, na kojem Učesnik učestvuje u skladu sa informacijama iz Aneksa 1 Ugovora o registraciji.
- 2) Učesnik na zahtjev može dobiti dodatne Korisničke naloge, pri čemu se za svaki od dodatnih Korisničkih naloga Učesniku naplaćuje Naknada za dodatni korisnički nalog definisana Iznosom naknada.
- 3) Svaki Učesnik dobija po dva (2) Portfolija za Trgovanje na BELEN-ovom dan unaprijed tržištu.
- 4) Učesnik na zahtjev može dobiti dodatne Portfolije, pri čemu se za svaki od dodatnih Portfolija Učesniku naplaćuje Naknada za dodatni portfolio definisana Iznosom naknada.
- 5) Potrebne podatke za pristup Elektronskoj platformi Učesnik dobija jedan dan prije prvog dana Trgovanja.

VRSTE NALOGA

Član 3

- 1) Satni Nalozi izražavaju namjeru Učesnika za kupovinu ili prodaju određene Količine energije na dan unaprijed tržištu po određenoj cijeni u određenom Satu isporuke za predmetni Dan isporuke.
- 2) Svaki satni Nalog sadrži skup specifikacija cijene i količine za određeni Sat isporuke, i to od količine po donjoj granici cijene do količine po gornjoj granici cijene. Nalozi se dostavljaju putem formulara koji može da sadrži do 24 satna Naloga tokom istog Dana isporuke, a za svaki Portfolio važeća je zadnja verzija podnešenog Naloga (po Danu isporuke i po oblasti isporuke). Cjenovni koraci su definisani u Specifikaciji proizvoda.
- 3) Količina u satnom Nalogu za prodaju mora biti konstantna ili se mora povećavati sa rastom cijene, a prodajne količine se izražavaju sa predznakom „-“. Količina u satnom Nalogu za kupovinu mora biti konstantna ili se mora smanjivati sa rastom cijene, a kupovne količine nemaju predznak u svom zapisu.
- 4) Vrste Naloga koji se mogu unositi u Elektronsku platformu:

- a) neograničeni Nalozi (nalozi sa slobodnom cijenom) su kupoprodajni Nalozi bez cjenovnog ograničenja i realizuju se po cijeni koju određuje algoritam za proračun cijene;
- b) ograničeni Nalozi su kupoprodajni Nalozi sa cjenovnim ograničenjem i mogu se realizovati u opsegu navedenih cijena.

Kod cjenovno ograničenih Naloga cijene moraju biti između minimalnih i maksimalnih cijena definisanih za oblast tržišta Crne Gore. Nalozi bez cjenovnog ograničenja moraju sadržati samo minimalnu i maksimalnu cijenu i istu količinu za te dvije cijene. Cijene se podrazumijevaju bez ikakvog poreza (naročito PDV-a i bilo kog poreza na električnu energiju), naknada i slično.

- 5) Cio proces podnošenja Naloga u Elektronsku platformu je opisan u korisničkom priručniku za Trgovanje, dostupnom na internet stranici BELEN-a.

OBRADA NALOGA

Član 4

- 1) Nalozi na dan unaprijed tržištu se podnose elektronskim putem preko Elektronske platforme na uparivanje i izvršenje. Učesnici će dobiti poruku u kojoj se potvrđuje da je Nalog ispravno unešen.
- 2) U slučaju da nije moguće podnijeti Nalog u skladu sa prethodnim stavom, Učesnik ima mogućnost podnošenja Naloga putem procedure Trgovanje u ime Učesnika, dostupne na internet stranici BELEN-a. Ova procedura je zasnovana na najboljoj namjeri BELEN-a i podrazumijeva podnošenje Naloga elektronskim putem dostavljanjem obrasca (Excel tabela) dostupnog na internet stranici BELEN-a, ne kasnije od petnaest (15) minuta prije vremena Zatvaranja kapije.
- 3) Nalozi moraju biti zadati u skladu sa vrstama Naloga iz člana 3. Cijene unutar Naloga u svakom trenutku moraju biti unutar cjenovnog raspona definisanog Specifikacijom proizvoda.
- 4) Učesnik ispunjava Naloge na način da iznos svih zadatah Naloga na dan unaprijed tržištu ne prelazi Granicu trgovanja koja je definisana u skladu sa Pravilima kliringa i poravnanja. U slučaju da Nalog nije u skladu sa Granicom trgovanja, Nalog se odbija i neće se razmatrati prilikom uparivanja. Učesnik se obavještava o odbijanju porukom na Elektronskoj platformi. U slučaju pojave tehničkog problema koji sprečava BELEN da izvrši provjeru ispravnosti Naloga, Učesnici su svakako dužni da poštuju ograničenja u Trgovanju.
- 5) BELEN nema obavezu, ali može prema vlastitoj procjeni kontaktirati Učesnike telefonom ili elektronskom poštom i ponuditi Učesniku podnošenje, poništenje i/ili ispravljanje Naloga ako postoje razlozi za sumnju da je Nalog koji je podnio Učesnik neispravan ili da je Učesnik greškom propustio da podnese Nalog. BELEN ni u kojim okolnostima neće biti odgovoran za greške Učesnika u podnošenju Naloga.
- 6) Zatvaranje kapije se može odložiti ukoliko to ne utiče na vrijeme kada se objavljuje rezultat Postupka nadmetanja u skladu sa članom 6. Nakon Zatvaranja kapije Nalozi se ne mogu više modifikovati ili otkazati i oni su obavezujući i neopozivi.

UPARIVANJE NALOGA

Član 5

- 1) Postupci nadmetanja se održavaju na dnevnom nivou. Formiranje cijene nakon Zatvaranja kapije predstavlja uparivanje agregisane krive ponude i agregisane krive potražnje koje obuhvataju svaki satni Nalog koji su dostavili Učesnici. Za svaki sat određuju se cijene po kojima se realizuje svaka satna Transakcija.
- 2) U svrhu određivanja cijena, pretpostavlja se da je interes Učesnika da se cijena određuje linearno između dvije kombinacije cijena/količina. Sa vremenom računanja od 10 minuta, algoritam za određivanje cijena ima za cilj da optimizuje ukupnu dobrobit. Algoritam određuje cijene realizacije i uparene količine.
- 3) Prodajni Nalozi neće biti izvršeni za ponuđene količine iznad izračunate tržišne cijene poravnanja. Kupovni Nalozi neće biti izvršeni za tražene količine ispod izračunate tržišne cijene poravnanja. Prodajni Nalozi biće izvršeni za ponuđene količine strogo ispod izračunate tržišne cijene poravnanja. Kupovni Nalozi biće izvršeni za tražene količine strogo iznad izračunate tržišne cijene poravnanja. Nalozi neće biti izvršeni ili mogu biti djelimično izvršeni za tražene ili ponuđene količine po cijeni jednakoj izračunatoj tržišnoj cijeni poravnanja. Nalozi se ne mogu izvršiti za količine veće od količine navedene u Nalogu.
- 4) Količine energije koje Učesnici kupe i prodaju za svaki Portfolio biće određene linearnom interpolacijom po nezaokruženoj cijeni određenoj nakon uparivanja. Nakon određivanja Količine energije korišćenjem nezaokružene cijene, cijena se komercijalno zaokružuje na dvije decimale. Kupljene i prodane Količine energije su komercijalno zaokružene na jednu decimalu. U slučaju razlike između ukupne kupljene i prodane Količine energije koja se javi kao rezultat pravila zaokruživanja, preostale Količine energije će biti dodijeljene Učesnicima prema Portfoliju rezultata uzastopnim dodjeljivanjem jedne jedinice obima.

REZULTATI I VOZNI REDOVI

Član 6

- 1) Rezultat Postupka nadmetanja je dostupan nakon vremena navedenog u Specifikaciji proizvoda, i uključuje:
 - a) cijenu i ukupnu Količinu energije za svaki Sat isporuke;
 - b) Količine energije za kupovinu i prodaju vezane za svaki Sat isporuke po Portfoliju.
- 2) Nakon objave rezultata, BELEN šalje Učesnicima potvrdu o njihovoj objavi.
- 3) Rezultati će biti objavljeni i potvrđeni najkasnije do 13:00h. Nakon objavljivanja i potvrđivanja rezultata, Učesnici su saglasni da prihvataju postignute Transakcije. Smatra se da su Učesnici primili k znanju rezultat istog trenutka kada je objavljen.
- 4) Učesnici moraju uključiti sve Količine energije za kupovinu i prodaju na dan unaprijed tržištu u svoje Vozne redove u skladu sa energetske propisima.
- 5) Vozni red BELEN-a ima pravo prioriteta u slučaju neslaganja Voznih redova sa Voznim redom Učesnika kod Operatora tržišta i Operatora prenosnog sistema.
- 6) BELEN nije odgovoran za troškove povezane sa Voznim redovima Učesnika. Učesnici će učiniti sve što je u njihovoj moći da izuzmu BELEN od bilo kakve odgovornosti ako bilo kakav zahtjev koji proističe iz obaveza vezanih za Vozne redove i Transakcije u kojima učestvuje predmetni Učesnik

bude usmjeren protiv BELEN-a, te će obešteti BELEN za bilo koje troškove koji mogu proisteći za BELEN u vezi sa Voznim redovima.

ODLAGANJE ZATVARANJA KAPIJE ILI OBJAVLJIVANJA REZULTATA

Član 7

- 1) U slučaju vanrednih situacija, posebno ako je sistem ili informacija potrebna za održavanje Postupka nadmetanja nedostupna, ako je zbog nekog incidenta nemoguće realizovati Zatvaranje kapije ili se Postupak nadmetanja ne može održati pod normalnim uslovima, BELEN može izmijeniti vrijeme Zatvaranja kapije ili vrijeme objavljivanja rezultata.
- 2) U slučaju vanrednih situacija i znatnog odlaganja vremena Zatvaranja kapije, Učesnici će biti obaviješteni o tome putem elektronske pošte, porukom preko Elektronske platforme ili porukom na internet stranici BELEN-a.
- 3) U slučaju da rezultati zbog ozbiljnih tehničkih problema nisu raspoloživi do 13:00h, BELEN će otkazati Postupak nadmetanja za predmetni Dan isporuke.
- 4) U slučaju iz prethodnog stava, Učesnici će biti obaviješteni o otkazivanju Postupka nadmetanja za predmetni Dan isporuke, a u informativne svrhe biće objavljene cijene postignute 7 dana ranije (D-7) u odnosu na predmetni Dan isporuke.

REZERVNE PROCEDURE

Član 8

- 1) Po nastanku tehničkih problema:
 - a) Učesnik/ci će odmah obavijestiti BELEN o problemima pri pristupanju, slanju ili primanju podataka iz Elektronske platforme; u ovom slučaju, Učesniku je dozvoljeno da pošalje svoje Naloge elektronskim putem u skladu sa članom 4;
 - b) S druge strane, BELEN će obavijestiti Učesnike o svim opštim kvarovima na Elektronskoj platformi; u ovom slučaju, BELEN zadržava pravo da ograniči podnošenje Naloga, uz izdavanje saopštenja o eventualnim ograničenjima.
- 2) Ako Elektronska platforma nije dostupna za Učesnike:
 - a) BELEN će omogućiti proceduru za Trgovanje u ime Učesnika (dostupnu na internet stranici BELEN-a). Nalozi podneseni ovom procedurom biće obavezujući za Učesnike;
 - b) BELEN će učiniti sve napore da unese Naloge u Elektronsku platformu, uzimajući u obzir obavezu da se održi fer i uredno tržište;
 - c) BELEN neće biti odgovoran za greške u tim slučajevima, osim ako su namjerne ili rezultat grube nepažnje.
- 3) U slučaju nemogućnosti održavanja Postupka nadmetanja:
 - a) Nalozi se neće izvršavati;
 - b) cijene od 7 dana ranije biće objavljene umjesto rezultata Postupka nadmetanja.
- 4) BELEN elektronskom poštom obavještava Učesnike o jednoj od odluka:
 - a) odlaganje vremena Zatvaranja kapije ili vremena objave rezultata;
 - b) otkazivanje Postupka nadmetanja za taj dan.

ODGOVORNOST UČESNIKA I BELEN-a

Član 9

- 1) Učesnik na dan unaprijed tržištu odgovoran je za:
 - a) nedozvoljenu upotrebu usluga koje pruža BELEN;
 - b) nepostupanja u skladu sa odredbama Pravila trgovanja na berzanskom tržištu;
 - c) narušavanje imidža ili reputacije BELEN-a, direktno ili indirektno.
- 2) BELEN ili njegove operativne kompanije jedino prihvataju odgovornost za štetu nastalu upotrebom Elektronske platforme, kao i ukoliko i kada to proističe iz krajnje nepažnje ili svjesnih postupaka od strane svojih organa ili predstavnika. Preko i van toga, BELEN je odgovoran samo za dobar rad sistema koji se koristi za Trgovanje u skladu sa Pravilima trgovanja na berzanskom tržištu.
- 3) BELEN ni na koji način neće biti odgovoran u slučaju:
 - a) nemogućnosti ili poteškoća Učesnika da pristupi Elektronskoj platformi zbog pristupa hardveru ili opremi za koju je Učesnik ili treće lice odgovorno;
 - b) posredne štete, kao što su poslovna šteta, gubitak posla, komercijalni prekidi bilo koje vrste, gubitak zarade zbog, između ostalog, nedostatka komunikacije prilikom obrade Naloga, pri čemu se podrazumijeva da svi pravni procesi preduzeti protiv Učesnika od trećeg lica predstavljaju posrednu štetu, koja stoga ne daje pravo na naknadu. Strane su izričito saglasne da Učesnik garantuje BELEN-u protiv bilo kakvog postupka ili žalbe, i oslobodiće ga odgovornosti za bilo kakvu presudu protiv njega, bez obzira na osnovu i prirodu takve radnje ili pritužbe;
 - c) prigovora na Trgovanje koje je izvršio Učesnik, kada je takav prigovor podnijen nakon otkaznog roka;
 - d) Više sile, u skladu sa Pravilima trgovanja na berzanskom tržištu.